

Sistema d'Informació sobre Drogodependències de Catalunya

Informe anual

2022

Salut/Agència de Salut Pública de Catalunya

S/Sistema de
Salut de Catalunya

Generalitat
de Catalunya

Alguns drets reservats

© 2023, Generalitat de Catalunya.
Departament de Salut.
Agència de Salut Pública de Catalunya
Subdirecció General d'Addiccions, VIH, Infeccions de Transmissió

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la **[pàgina web de Creative Commons.](#)**

Edita:

Agència de Salut Pública de Catalunya
Subdirecció General d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques.

Primera edició:

Barcelona, desembre de 2023

Assessorament lingüístic:

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Disseny gràfic:

Subdirecció General d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques.

Disseny de plantilla accessible 1.03:

Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

Sumari

Contingut

Sumari	3
Presentació.....	4
Resum	6
Les drogues i les addiccions a Catalunya	8
La xarxa d'atenció a les addiccions a Catalunya:	11
Anàlisi per substàncies	15
Cocaïna.....	19
Cànnabis.....	22
Heroïna.....	26
Consum de fàrmacs	29
Hipnosedants	29
Fàrmacs opioides	30
Addiccions comportamentals.....	32
Conclusions	36
Enllaç a informes específics	39
Fonts d'informació	40
Agraïments	42

Presentació

Us presentem l'**Informe anual 2022** de l'Observatori Català de Drogues i Addiccions (OCDA) de la Subdirecció General d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques (SGA) de l'Agència de Salut Pública de Catalunya. En aquest Informe es mostra un resum dels resultats dels indicadors epidemiològics de drogues i addiccions, l'activitat assistencial dels serveis d'atenció a les drogodependències i altres indicadors relacionats amb les drogues i les addiccions, generats per altres unitats. Entre aquestes unitats hi destaquen el Departament de Salut, altres departaments de la Generalitat, organitzacions i institucions relacionades amb les addiccions, el consum o la realització de conductes susceptibles de generar addicció i centres de recerca.

El consum de drogues i les addiccions comportamentals, tenen associats uns danys que tenen un impacte important en els diferents àmbits de la nostra societat, tant des del punt de vista de salut com del social i econòmic. A més, del consum se'n desprenen altres problemàtiques i conductes socials diverses. Cal tenir present, també, que és un problema de salut molt variable en el temps. Això fa que tenir un bon diagnòstic de la situació regular i amb un enfocament multidisciplinari sigui primordial. Tot plegat, però, afegeix complexitat i posa sobre la taula la necessitat d'emprar diferents eines per a la recollida, l'anàlisi i la interpretació del conjunt de la informació.

És per això que des de l'SGA, com cada any, continuem treballant en la identificació de les fonts adequades, tant del Departament de Salut i altres departaments, com d'institucions i organismes externs, per sistematitzar la recollida d'informació en relació amb el consum i les seves conseqüències. Aquest espai de treball coordinat amb els diferents agents pretén recollir i analitzar tota la informació generada a Catalunya relacionada amb les addiccions i llurs conseqüències.

Enguany, a més dels informes que publiquem cada any, es publiquen els resultats de la enquesta biennal EDADES (2022) sobre el consum d'alcohol i altres drogues entre la població de 15-64 anys a Catalunya. També es publica per primera vegada l'informe de l'indicador d'urgències hospitalàries de recollida activa relacionades amb el consum de substàncies psicoactives. Aquest nou indicador permetrà millorar el monitoratge i la vigilància de les urgències mèdiques relacionades amb drogues i addiccions.

En aquest Informe anual hi trobareu un resum de les dades més rellevants de l'any 2022 i, a continuació, una anàlisi de la situació per a cadascuna de les substàncies (alcohol, cocaïna, cànnabis, heroïna i consum de fàrmacs) i de les addiccions comportamentals a Catalunya. Al final, veureu la relació dels informes específics que han nodrit aquest document, amb els enllaços de cadascun d'ells a l'espai del Canal Drogues on s'ubiquen.

Aquests informes contribueixen a conèixer i interpretar la situació a Catalunya en el marc de les drogues i les addiccions, i a fer difusió dels resultats, tant per al coneixement dels professionals i els ciutadans, com per a la planificació i avaluació de les polítiques públiques.

Finalment, vull agrair la contribució de totes les diferents institucions, dels centres i d'altres fonts d'informació que ens permet tenir un diagnòstic més acurat de l'impacte del consum de drogues i de les addiccions en la salut però també en altres àmbits socials i econòmics.

Joan Colom i Farran

Subdirector general d'Addiccions VIH, Infeccions de Transmissió Sexual i Hepatitis Víriques.

Agència de Salut Pública de Catalunya

Resum

1

L'objectiu principal de l'Observatori Català de Drogues i Addiccions (OCDA) és conèixer la prevalença i la tendència del consum de drogues i els comportaments, així com les addiccions associades, i el seu impacte en la càrrega de malaltia atribuïble i els costos socioeconòmics associats. Tot això contribueix a mesurar l'impacte de les polítiques de salut i socials per facilitar la presa de decisions tant en l'àmbit polític com en l'organitzatiu; decisions que han de comptar amb l'evidència científica.

Per a aconseguir aquest objectiu, l'Observatori disposa de diverses fonts d'informació i indicadors epidemiològics, tant propis com aliens, amb dades corresponents a l'any 2022, com són:

- Les enquestes poblacionals sobre l'ús d'alcohol i drogues a Catalunya (ESTUDES 2021 i EDADES 2022).
- Els inicis de tractament ambulatori per abús o dependència de drogues als centres d'atenció i seguiment (CAS) i els inicis de tractament ambulatori per problemes o addiccions comportamentals notificats a les unitats d'addiccions comportamentals i als CAS.
- L'activitat assistencial dels centres i serveis de drogodependències.
- Dades sobre el Programa d'intercanvi de xeringues (PIX).
- Les urgències hospitalàries.
- Urgències hospitalàries de dos hospitals sentinella, on es recull de manera activa una informació més exhaustiva dels casos d'urgències relacionades amb el consum de drogues.
- La mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives (RASUPSI) notificada a partir de la informació de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya. En aquest cas, són dades corresponents a l'any 2021.
- Les denúncies administratives i els delictes penals relacionats amb el consum i tràfic de drogues facilitats per la Direcció General de la Policia.

- Controls d'alcoholèmia i drogues i conductors morts en carretera amb presència d'alcohol i drogues facilitades pel Servei Català de Trànsit.
- Dades de dispensació de fàrmacs amb potencial d'abús procedents de la Gerència del Medicament de CatSalut.
- Les anàlisis d'aigües residuals en estacions depuradores de mostres recollides i analitzades per l'Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (IDAEA) – Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).

Es pot veure que gairebé tots els indicadors i les dades corresponen a l'any 2022. No obstant això, en el cas de l'indicador de mortalitat es tracta de dades de l'any 2021, ja que són dades que comporten una investigació forense amb un procés més llarg d'anàlisi.

Les darreres dades disponibles sobre el consum dels estudiants de 14 a 18 anys, a través de l'enquesta domiciliària ESTUDES, corresponen a l'any 2021, ja que són enquestes que es realitzen amb periodicitat biennal. També en el cas de trànsit es donen dades evolutives fins l'any 2021.

Difondre el coneixement generat sobre el consum de drogues i addiccions a la ciutadania i als professionals és un altre objectiu clau de l'OCDA. Per això, després d'analitzar la informació dels diferents indicadors i de les fonts d'informació esmentades, s'han extret els principals resultats i les conclusions globals que us presentem a continuació.

Les drogues i les addiccions a Catalunya

Primer de tot, cal esmentar que com que el tabaquisme és un trastorn molt prevalent en la nostra societat amb un alt impacte en la salut i uns importants costos socials i econòmics, el Departament de Salut disposa d'un servei específic dedicat al seu monitoratge i a l'avaluació de les polítiques per fer-hi front. En conseqüència, aquest Informe està, principalment, centrat en l'alcohol, la cocaïna, el cànnabis, l'heroïna, els fàrmacs amb potencial d'abús i les addiccions comportamentals.

L'alcohol, juntament amb el tabac, són drogues amb prevalences de consum molt elevades i amb una alta acceptació social, i que, malgrat que es coneixen els problemes que comporta i l'alta carga de morbimortalitat, el seu consum és molt freqüent i està molt estès a la nostra societat des de la joventut. És destacable que, segons l'enquesta ESTUDES (2021), una quarta part dels joves d'entre 14 i 18 anys, afirmava haver presentat una intoxicació aguda i/o haver fet un consum intensiu d'alcohol en els darrers trenta dies; i aquesta pràctica és més freqüent encara entre les noies. El consum intensiu entre la població jove s'associa a una major prevalença de conductes violentes, relacions sexuals amb penediment el dia següent, relacions sexuals sense preservatiu, no recordar la nit anterior o tenir ressaca l'endemà. Cal destacar que és la droga que motiva més sol·licituds de tractament des de mitjans dels anys noranta; l'any 2022 va suposar el 45% (n=6.306) del total d'inicis de tractament. A més, és la droga que origina més urgències als hospitals, el 53% (n=11.415) de les urgències causades per drogues de l'any 2022, segon les dades extretes del conjunt mínim bàsic de dades del Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT) i que quasi 1 de cada 3 conductors morts en accidents de trànsit presentaven alcoholèmies superiors a les permeses i si s'hi inclouen les altres drogues i els psicofàrmacs aquesta prevalença arriba quasi al 40% dels conductors morts.

Respecte al consum de **la cocaïna**, les dades de l'enquesta EDADES 2022 mostren un lleuger increment en el percentatge de població de 15 a 64 anys que afirmava haver consumit cocaïna alguna vegada a la vida (16,9%) i en els últims trenta dies (2,3%). Aquestes prevalences representen els màxims històrics de tota la sèrie històrica i similars a les dades de mitjans de la dècada del 2000-2010. Per altra banda, la cocaïna és la droga il·legal que més inicis de tractament genera als CAS; l'any 2022 va suposar el 24% (n=3.355) del total d'inicis, percentatge que s'ha mantingut estable els tres últims anys i és la

substància més present a les morts RASUPSI (sobredosi) en un 65% del total de morts (159). Mentrestant, a les sales de consum supervisat, els últims anys s'ha observat un augment en el nombre i percentatge de consums de cocaïna; el 2022, el 38% dels consums a les sales eren de cocaïna.

El cànnabis és la droga il·legal més consumida per la població i és molt més freqüent entre els joves. L'enquesta EDADES 2022 indica que un de cada deu catalans de 15 a 64 anys) i dos de cada deu de 15 a 29 anys, n'ha consumit els darrers 30 dies. Segons l'enquesta ESTUDES 2021, un 17% dels estudiants de secundària afirma haver consumit cànnabis en el darrer mes i un 2,5% presentava un consum problemàtic, essent més important entre els nois. Al 2022 va generar el 13% (n=1.898) dels inicis de tractament a Catalunya, i és la substància que genera el major nombre d'inicis entre la població menor de 26 anys (més del 55% dels inicis). Com a indicador indirecte del consum, disposem de dades sobre el nombre de detencions per tràfic de drogues i les quantitats de drogues decomissades, d'aquestes, el 85% de les denúncies administratives i el 55% dels delictes penals estan relacionats amb el consum i tràfic de cànnabis. A més, el cànnabis és la droga més present entre las substàncies decomissades.

L'heroïna va ser la droga que més inicis de tractament va generar durant els anys noranta i comunament associada a la via injectada. Cal destacar que l'addicció a aquesta substància va associada a una alta càrrega de malaltia i a un important deteriorament psicosocial de la persona. Afortunadament, en els darrers anys, el nombre d'inicis de tractament per aquesta droga ha disminuït fins arribar, en l'any 2022, al 9% (n=1.263) del total de sol·licituds. Aquest percentatge representa el mínim de tota la sèrie històrica. Per altra banda, a les sales de consum, també s'observa una tendència a la disminució del nombre i el percentatge de consum d'heroïna i de l'ús de la via injectada. Aquests fets podrien contribuir a explicar la disminució del nombre de xeringues distribuïdes des del programa d'intercanvi de xeringues (PIX) respecte als anys anteriors a la pandèmia de la COVID-19. Tot i això és la segona substància amb altres opioides més present a les morts RASUPSI amb un 63,6%.

Els hipnosedants i els opioides són fàrmacs amb potencial d'abús que tenen un consum molt estès entre la població. Segons les enquestes i les dades de fàrmacs dispensats en oficines de farmàcia, el seu ús és especialment prevalent entre les dones. Els resultats de l'enquesta EDADES 2022 mostren que el 22% de les dones de 15-64 anys han pres hipnosedants alguna vegada a la vida vs. un 16% dels homes. En el cas dels opioides, un 10% de les

dones han pres alguna vegada a la vida aquests fàrmacs vs. un 8,5% dels homes. Aquestes diferències en les prevalències segons sexe, augmenta més a mesura que augmenta l'edat de les persones. Per altra banda, cal destacar que el mal ús dels hipnosedants representa el 13% de les urgències relacionades amb substàncies, percentatge que s'ha vist molt incrementat respecte als anys anteriors a la pandèmia. També han contribuït en el 55% de les morts RASUPSI. Tot i que el nombre d'inicis de tractament per hipnosedants i fàrmacs opiacis és baix —169 inicis per hipnosedants i 34 per fàrmacs opioïdes—, és important continuar monitorant el consum d'aquests fàrmacs i el seu impacte.

Respecte a la situació de les **addiccions comportamentals** a Catalunya, el 3,4% dels estudiants de secundària de 14 a 18 anys (ESTUDES 2021) tindria un possible trastorn per joc patològic. La prevalença de l'ús compulsiu d'Internet en la població general és del 4,3% i és lleugerament superior en les dones. En canvi, la prevalença entre els estudiants és més elevada, on un de cada quatre estudiants presentaria aquest trastorn, i és més alta en les noies (32% vs. 22%). El trastorn per ús de videojocs és present en el 15% dels nois i el 3% de les noies. L'any 2022 hi van haver 914 sol·licituds de tractament per addiccions comportamentals, de les quals tres de cada quatre van ser motivades pel joc amb diners.

Per últim, el servei d'anàlisi de substàncies d'Energy control ha recuperat l'activitat prèvia a la pandèmia i les substàncies de les quals s'han demanat més anàlisis als equips de tests de drogues són: l'MDMA (43%), el cànnabis (15%), la cocaïna (12%) i les amfetamines (9%). A més, durant l'any 2022 s'han notificat al Sistema Espanyol d'Alerta Ràpida cinc noves substàncies psicoactives: quatre catinones i una amfetamina.

La xarxa d'atenció a les addiccions a Catalunya

Els Centres d'Atenció i Seguiment de les addiccions

El risc d'addicció que comporten determinades substàncies i determinats comportaments, ha suposat que, durant l'any 2022, hi haguessin 14.137 inicis de tractaments per dependència a drogues en els 63 CAS de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències de Catalunya. A més a més, es van notificar 914 inicis de tractament per addiccions comportamentals atesos principalment a les unitats d'addiccions comportamentals i, en alguns casos, en els CAS. Cal tenir present que hi ha pacients que es tracten als Centres de Salut Mental d'Adults (CSMA) o Centres de Salut Mental Infanto Juvenils (CSMIJ). La taxa dels inicis de tractament per drogodependències és de 18,1 per cada 10.000 habitants, i el temps d'espera mitjà per iniciar tractament és molt diferent segons el centre, amb una mitjana global de 31 dies.

S'observen perfils molt diferents quant al sexe i l'edat segons la droga que motiva l'inici de tractament. La presència d'homes és més elevada i només un de cada quatre inicis de tractament el fan dones. Aquesta diferència entre sexes no és tan gran en drogues legals i cànnabis. Respecte a la seva edat, s'observa que la majoria dels joves fins a 25 anys que demanen tractament ho fan principalment pel consum de cànnabis; les persones entre 26 i 40 anys pel de cocaïna i d'alcohol, i les persones de més de 40 anys, per l'alcohol. Respecte al nivell d'estudis, situació laboral, d'habitatge i nivell socioeconòmic, les persones ateses per una dependència a les drogues presenten situacions més desfavorides que la població general de Catalunya. S'observen grans diferències en funció de la droga que motiva l'inici de tractament, essent les persones que ho fan per l'heroïna les que tenen pitjors condicions. La dependència de substàncies, a més dels greus problemes de morbiditat que causa, també s'associa amb les pitjors condicions socials i econòmiques entre les persones afectades.

Respecte a les pràctiques de consum, més de la meitat de les persones que sol·liciten tractament presenta policonsum de drogues. El consum de drogues per via injectada ha disminuït en els darrers anys, i és més freqüent entre les persones que inicien tractament per heroïna. Aquesta via de consum presenta una major morbiditat, més costos socials i econòmics, i un major risc de transmissió d'infeccions, com el virus de l'hepatitis C, l'hepatitis B i el de la immunodeficiència humana. L'any 2021 es van notificar 14 nous casos de VIH en

què la via de transmissió era la parenteral, representant el 6% del total de nous casos de VIH. La prevalença d'anticossos (exposició al virus) pel VHC se situa entorn del 50%.

Moltes persones amb addicció als opioïdes, com l'heroïna, són tractades amb agonistes opioïdes (com la metadona i la buprenorfina en combinació amb naloxona). L'any 2022 es continua observant un lleuger descens del nombre de persones en tractament en programes d'agonistes opioïdes que es pot explicar pel descens en els inicis de tractament per aquestes substàncies. Un element que cal considerar és la dosi emprada en ambdós fàrmacs: En el cas de la metadona, la dosi d'estabilització està per sobre dels 60 mg/dia i la de buprenorfina per sobre dels 8 mg/dia. Només un 33% de les persones en tractament amb metadona i el 35% de les que estan en tractament amb buprenorfina en combinació amb naloxona estan per sobre d'aquestes dosis.

Des dels CAS s'ofereix tractament psiquiàtric, psicològic, teràpia grupal, programes de salut i educació sanitària preventiva, assessorament social i en diferents àmbits, entre d'altres.

L'any 2022 l'activitat ha continuat augmentat respecte als anys de la pandèmia. No obstant això, encara no ha recuperat les xifres de l'any 2019.

Serveis de reducció de danys

Un altre dels recursos clau de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències a Catalunya són els serveis de reducció de danys que ofereixen una atenció sociosanitària a les persones que continuen amb el consum de drogues. El seu objectiu és reduir-ne l'impacte en la salut i a nivell psicosocial, tant en les persones usuàries com en la població, a més de facilitar l'accés al tractament de l'addicció. Aquests dispositius també tenen la funció de disminuir l'impacte del consum en els espais públics. Durant l'any 2022, els serveis de reducció de danys van atendre 5.434 persones. El perfil de les persones que atenen és diferent de les que sol·liciten tractament en els CAS. El percentatge d'homes és més elevat i suposa el 87% de les persones ateses. Atenen sobretot persones consumidores d'heroïna i/o cocaïna per via injectada o pulmonar. Més de la meitat de persones ateses són estrangeres, sobretot d'Europa de l'est.

Les persones usuàries dels serveis de reducció de danys tenen un deteriorament orgànic i psicosocial molt més acusat; moltes tenen una situació molt precària amb un alt risc d'exclusió social. El 51% no tenen un allotjament estable (el 34% estan en situació de sensellar), el 31% no estan empadronades i el 21% no tenen cobertura sanitària. Des dels serveis de reducció de danys, i també des dels CAS, i amb l'objectiu d'assegurar l'accés als

serveis sanitaris d'aquest grup de persones, es poden sol·licitar targetes sanitàries per via especial a tots els usuaris que la necessitin. L'any 2022 es van facilitar un total de 279 targetes, xifra similar a la d'anys anteriors.

Els serveis de reducció de danys també ofereixen una atenció socio sanitària a les persones que consumeixen drogues com el cribratge de malalties infectocontagioses, educació sanitària, prevenció de malalties de transmissió sexual i el Programa de prevenció i atenció de sobredosis. Durant l'any 2022 s'han realitzat 174 analítiques de sang; 536 cribratges pel VIH, VHC i/o VHB; 133 proves cutànies de la tuberculina (PPD), 3.241 administracions de tractaments directament observats (DDO) per a la tuberculosi, TARGA o medicació psiquiàtrica, i 29 vacunacions contra l'hepatitis A i B.

Molts usuaris dels serveis de reducció de danys usen la via injectada (72%) per consumir heroïna i/o cocaïna. Per això, una de les prestacions clau d'aquests serveis són les sales de consum supervisat. Actualment, a Catalunya n'hi ha 15, i l'any 2022 se n'han beneficiat 2.666 persones, que han fet un total de 135.789 consums, dels quals, en el 37% dels casos, la droga consumida era la cocaïna sola; en el 35%, l'heroïna sola, i en el 22%, l'heroïna i la cocaïna combinades. Durant aquest any, s'han atès un total de 198 sobredosis i cap no ha estat mortal.

A Catalunya, l'any 2022 hi havia 679 punts d'accés a xeringues estèrils, vint més que l'any anterior, i s'han distribuït 741.646 xeringues arreu del territori. Els serveis de reducció de danys, les farmàcies comunitàries, els CAS i els centres d'atenció primària, entre altres, formen part de la xarxa del programa d'intercanvi de xeringues. Aquest esforç per facilitar la disponibilitat de xeringues ha comportat que a Catalunya n'hi hagi una cobertura mitjana d'acord amb els criteris de l'Organització Mundial de la Salut (OMS).

Mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives

Finalment, les dades de mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives mostren que l'any 2021 (últimes dades disponibles) va haver-hi un total de 159 morts, és la xifra més baixa de tota la sèrie històrica, 2017-2021. En el 65% de les defuncions hi ha presència de cocaïna i en el 64%, d'opioides. A més, es destaca una distribució diferent de les substàncies trobades segons sexe; els homes presenten una major presència de cocaïna i opioides; i les dones, d'hipnosedants i opioides. Hi ha una gran diferència entre les morts per sobredosi actuals i les que hi havia els anys 80 i 90 del segle passat. La disminució de l'heroïna ha estat

molt important i un increment important de la presència d'alcohol i hipnosedants combinats també amb cocaïna i/o opioides.

Anàlisi per substàncies

2

Alcohol

L'alcohol és una droga depressora del sistema nerviós central que inhibeix progressivament les funcions cerebrals. Afecta la capacitat d'autocontrol, produint inicialment eufòria i desinhibició, per la qual cosa pot confondre's amb un estimulants. L'alcohol, juntament amb el tabac, és la droga que genera més morbiditat i conseqüències socioeconòmiques negatives a la nostra societat perquè el seu consum està molt estès. Segons l'enquesta EDADES 2022, el 61,7% de la població d'entre 15 i 64 anys afirma haver consumit alcohol en els darrers trenta dies, i aquesta prevalença és més elevada en homes (68,5% vs. 54,8%); i, segons l'enquesta ESTUDES 2021, el 52% dels estudiants de secundària d'entre 14 i 18 anys n'ha consumit el darrer mes, amb una prevalença similar entre nois i noies (51% en nois i 52% en noies).

A més, el 6% de la població de 15 a 64 anys (7% en homes i 4% en dones) afirma haver-se emborratxat en els darrers trenta dies. Aquestes prevalences són més elevades entre els joves de 15 a 29 anys, amb valors de fins al 13% (17% en homes i 9% en dones) (EDADES 2022). En el cas dels estudiants d'entre 14 i 18 anys, la prevalença de les borratxeres en els darrers trenta dies és del 22%, i és més elevada en les noies (23% en noies i 20% en nois) (ESTUDES 2021).

El 10% de la població de 15 a 64 anys (13% en homes i 6% en dones) i un de cada quatre joves de 15 a 29 anys (20% en homes i 14% en dones) ha fet un consum episòdic intensiu d'alcohol en el darrer mes (EDADES 2022). S'entén per consum episòdic intensiu (*binge drinking*), el fet de prendre cinc o més gotes, canyes o copes de begudes alcohòliques en un interval aproximat de dues hores. Entre els estudiants de secundària, el 25% afirma haver fet consum intensiu els darrers trenta dies, i és similar entre nois i noies (el 25% respecte del 26%) (ESTUDES 2021).

El qüestionari AUDIT (*Alcohol Use Disorders Identification Test*) és un instrument dissenyat per detectar consum d'alcohol perjudicial o de risc, així com una possible dependència a aquesta droga. Entre la població de 15 a 64 anys, el 5% (5% en homes i 4% en dones) va

presentar un consum de risc, i un 0,3% (0,4% en homes i 0,1% en dones) una possible dependència de l'alcohol (EDADES 2022). La mitjana d'edat en l'inici del consum d'alcohol tant en nois com en noies està per sota de la majoria d'edat (ESTUDES 2021).

L'efecte de desinhibició que genera el consum d'alcohol està associat amb el desenvolupament de situacions no desitjades. Segons l'enquesta ESTUDES 2021, s'observa una major prevalença de conductes violentes, relacions sexuals i penediment al dia següent, relacions sexuals sense preservatiu, no recordar la nit anterior o tenir ressaca l'endemà, entre les persones que han consumit alcohol el darrer mes. En cas d'haver-se emborratxat o haver fet un consum intensiu, les prevalences d'aquestes situacions es multipliquen per dos i en alguns casos per tres respecte a les prevalences del total d'estudiants. El percentatge d'estudiants que s'ha vist involucrat en alguna conducta violenta és del 13% entre els que s'han emborratxat en el darrer mes i del 14% entre els que han tingut un consum intensiu d'alcohol respecte al 5% del total d'estudiants, i el 33% dels que s'han emborratxat o que han fet consum intensiu han tingut relacions sexuals sense preservatiu respecte al 14% del total d'estudiants (ESTUDES 2021).

Les recerques desenvolupades en els últims trenta anys han demostrat que el consum d'alcohol pot provocar greus trastorns físics, psicològics i de comportament. Tot això, al costat de les altes prevalences de consum, implica que l'alcohol és la substància que més inicis de tractament genera a Catalunya des de l'any 1997. El nombre dels inicis de tractament per consum d'alcohol estaven estabilitzats, en els darrers quinze anys, entorn dels 6.000 casos anuals, i l'any 2022 hi ha hagut un total de 6.306 sol·licituds de tractament, el 45% del total dels inicis de tractament.

Quan s'analitza el perfil de les persones que inicien tractament per alcohol, s'observa que el 73% són homes, amb una mitjana d'edat de 47 anys, el 38% viu amb la parella i el 24% viu sol. Respecte al nivell d'estudis, el 13% té finalitzats estudis superiors, el 52% estudis secundaris i el 30% estudis primaris, una distribució diferent de la població de Catalunya, en la qual només el 18% no ha assolit una formació superior als estudis primaris. Quant a la situació laboral, cal esmentar que el 47% treballa i el 28% està a l'atur, i aquest darrer valor és quatre vegades superior al de la població catalana. El 50% no ha fet cap tractament previ i el 36% n'havia fet algun per a la mateixa substància.

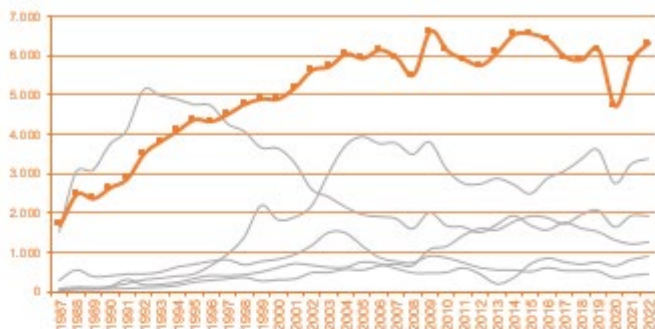
Per altra banda, el 53% (n=11.415) de les urgències hospitalàries relacionades amb el consum de drogues estaven directament relacionades amb el consum de alcohol. És important destacar que el 6% de les urgències hospitalàries ateses relacionades amb el consum d'alcohol corresponen a persones menors d'edat.

A part dels tractaments que es realitzen en els centres d'atenció i seguiment a les drogodependències, el Departament de Salut disposa d'un servei de consultes sobre drogues i addiccions, la Línia Verda. En aquest sentit, l'alcohol és també la droga que més consultes genera a la Línia Verda i al 061 Salut Respon, amb el 35% (n=726) de les trucades, el 43% (n=190) de les consultes electròniques i el 36% (n=117) de les acollides.

Finalment, el consum d'alcohol provoca danys a tercers a més del mateix afectat, especialment en la conducció de vehicles. Segons dades del Servei Català de Trànsit, durant l'any 2021 (última dada disponible), s'observa una alcoholèmia positiva en l'1% dels controls aleatoris, aquest percentatge puja al 14% en els accidents i està present en el 27% dels conductors morts en accidents de trànsit.

Alcohol

Inicis de tractament 2022

6.306

73% 27%

47 anys

Temps entre el primer consum i el primer inici

27 anys

Inicien tractament per primera vegada

50%

- 38% viuen amb parella
- 24% viuen sols

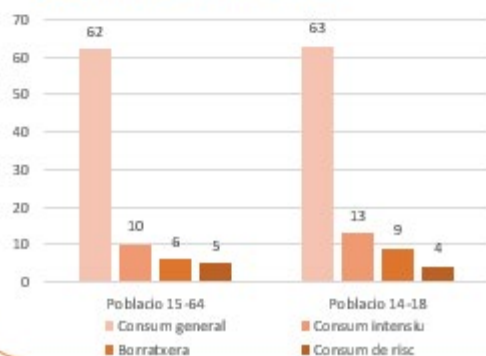
- 52% estudis secundaris
- 30% estudis primaris

- 47% treballa
- 28% estan a l'atur

Enquestes poblacionals de consum (en el darrer mes)

Trànsit

- 27% dels conductors morts en accidents de trànsit

Cocaïna

La cocaïna és un potent estimulants del sistema nerviós central, que s'obté a partir del processament químic de les fulles de l'arbust de la coca (*Erythroxylum coca*). Entre els seus efectes cal destacar un estat d'excitació motora, eufòria i altres canvis emocionals importants. Pot arribar a provocar una crisi d'ansietat o altres alteracions, augment de la freqüència cardíaca i respiratòria, així com de la tensió arterial, fet que pot provocar accidents aguts cardiovasculars o cerebrovasculars.

A molta distància del cànnabis, la cocaïna és la segona droga il·legal més consumida a Catalunya. Un 15% de la població de 15 a 64 anys (21% en homes i 10% en dones) havia pres alguna vegada a la vida cocaïna en pols i/o en forma de base (sent en forma de pols la més habitual); i un 3% n'havia consumit durant l'últim any (5% en homes i 2% en dones) (EDADES 2022). Els resultats de l'enquesta ESTUDES 2021 mostren que el 4% dels estudiants de 14 a 18 anys (5% en nois i 2% en noies) havia consumit cocaïna alguna vegada a la vida. En tots el trams d'edat s'observa una major prevalença de consum entre els homes, i el grup d'edat amb major consum el tram temporal «alguna vegada a la vida», és de 30 a 64 anys (EDADES 2022; ESTUDES 2021), mentre que durant els darrers mesos i en els darrers trenta dies va ser més elevada en joves de 15 a 29 anys (4,3% i 3,1%, respectivament). Des de l'any 2015 es veu una tendència creixent en el seu consum entre la població de 15 a 64 anys (EDADES 2022), i al 2022 s'ha assolit la major prevalença de persones, 15%, que han consumit cocaïna alguna vegada a la vida de tota la sèrie històrica. De manera similar, entre la població estudiant de 14 a 18 anys (ESTUDES 2021), s'observa un augment d'1,2 punts percentuals respecte a l'any 2018, encara que continua mantenint-se per sota dels valors de l'any 2016 (4%).

A mig i llarg termini, el consum de cocaïna pot produir problemes físics i psicològics greus, a part de l'addicció. Per tot això, des de l'any 2002, és la substància il·licita que genera més inicis de tractament. Tot i que entre el període del 2009 al 2015 el nombre d'inicis va descendir, des de 2015 torna a haver-hi una tendència ascendent. L'any 2022, hi van haver 3.355 inicis de tractament, fet que representa el 24% de les sol·licituds de tractament. Quatre de cada deu persones que iniciaven tractament per cocaïna ho feien per primera

vegada, i entre aquestes passaven d'una mitjana 16 anys des del primer consum fins que sol·licitaven tractament per primera vegada.

L'anàlisi de la situació sociodemogràfica de les persones que inicien tractament per cocaïna mostra que el 83% són homes i la mitjana d'edat és de 40 anys. El 8% té estudis superiors finalitzats; el 54%, estudis secundaris; i el 33%, estudis primaris. Respecte a la seva situació laboral, el 33% (31% en homes i 40% en dones) és troba en una situació de desocupació, i aquest valor és cinc vegades superior al de la població catalana. Entre les persones que diuen haver-ne consumit en els 30 dies previs a l'inici de tractament, és la substància que presenta un menor percentatge de persones amb consum diari (24% en homes vs. 24% en dones), indicant que és una substància de consum intensiu en caps de setmana o dies concrets. Cal remarcar que el 70% de les persones (71% d'homes i 66% de dones) en tractament per cocaïna presenten policonsum. La via més freqüent de consum de les persones que inicien tractament per cocaïna és la via la intranasal, amb un percentatge constant proper al 82%. La via pulmonar és usada pel 12% dels casos i la injectada per l'1%.

Per altra banda, els riscos i les conseqüències del seu consum, a més de l'addicció, són: alteracions cardiovasculars i neurològiques, alteracions de l'estat d'ànim, paranoia, psicosi i al·lucinacions, entre d'altres. S'ha observat que l'11% (n=2.459) de les urgències hospitalàries per consum de drogues estava directament relacionat amb el consum de cocaïna i es va observar una estabilització respecte a anys anteriors. També, el seu consum i les seves conseqüències van comportar que durant l'any 2022 gairebé una quarta part de les consultes ateses (telefòniques, electròniques i acollides) pel servei de la Línia Verda i el 061 Salut Respon estiguessin relacionades amb la cocaïna.

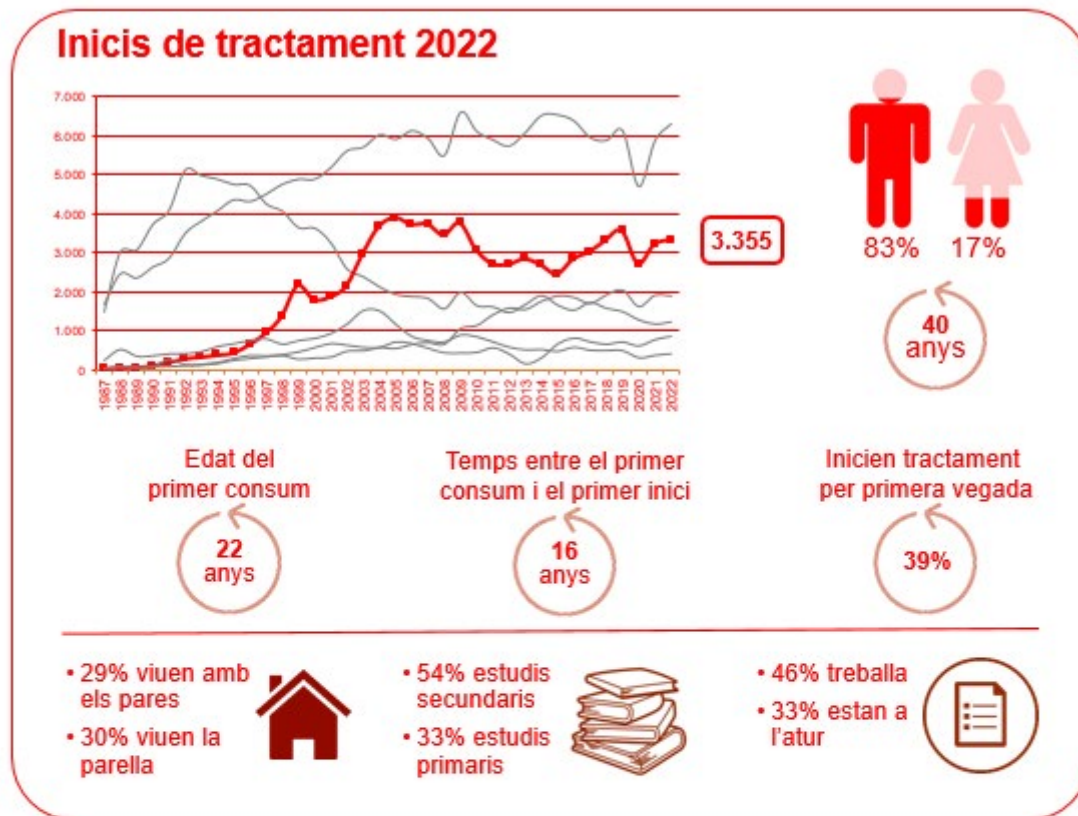
En els darrers anys, a les sales de consum supervisat, s'observa que el consum de cocaïna ha augmentat de manera sostinguda, arribant l'any 2022 als 51.000 consums, i representa el 38% del total de consums. D'aquest consums, més del 75% van ser a través de la via injectada. És destacable que s'observa un major percentatge de consum de cocaïna entre les dones (57% en dones i 35% en homes).

Cal afegir, a més, que la cocaïna està molt present en els casos de mortalitat per reacció aguda a substàncies psicoactives. Es va trobar cocaïna en les anàlisis toxicològiques del 65% (n=100) de les morts. A més s'observa un patró diferent segon sexe, el 69% (n=84) dels homes morts presentaven cocaïna vs. el 49% (n=16) de les dones. El fet de l'increment

de la mitjana d'edat de les persones mortes (el 2021 va ser de 44,5 anys amb un 35% per sobre dels 49 anys) significa que molts cops la mort per consum de cocaïna va associada a cardiopaties de base, com l'aterosclerosi cardiovascular.

Com a indicador indirecte del consum de cocaïna, les dades de denúncies administratives i delictes penals relacionats amb el consum i tràfic de drogues mostren que, l'any 2022, el 10% de les denúncies administratives i el 22% dels delictes penals per consum i tràfic de drogues estaven relacionats amb aquesta substància. En termes de quantitat total de droga decomissada, s'observa que l'any 2022 es van decomissar 113 kg de cocaïna.

Cocaïna

Sales de consum supervisat
• 38% dels consums

Consum i tràfic de drogues
• 10% denúncies administratives i 22% dels delictes penals
• Decomisos: 113 kg

Cànnabis

El cànnabis és una droga que s'extreu de la planta Cannabis Sativa; a partir de la resina, les fulles, les tiges i les flors d'aquesta planta s'elaboren les drogues il·legals més consumides a Catalunya i a gran part dels països europeus: l'haixix i la marihuana.

A Catalunya l'11% de la població d'entre 15 i 64 anys (15% en homes i 7% en dones) (EDADES 2022) i el 17% dels estudiants de secundària d'entre 14 i 18 anys (17% en nois i 18% en noies) afirma haver consumit cànnabis en els darrers trenta dies (ESTUDES 2021).

Els efectes immediats que produeix el consum són: relaxació, somnolència, sensació de lentitud en el pas del temps, desinhibició, alegria desmesurada, enrogiment ocular, augment del ritme cardíac, empitjorament del temps de reacció i de l'atenció, entre d'altres. El seu consum habitual pot generar una sèrie de danys orgànics i psicològics. També pot derivar en conductes i patrons d'abús. L'escala CAST (Cannabis Abuse Screening Test) és un instrument de cribatge per identificar patrons o conductes de risc associades al consum de cànnabis. L'any 2022, entre el total de la població de 15 a 64 anys, el consum problemàtic de cànnabis va ser del 2% (3% en homes i 1% en dones). El desenvolupament d'aquestes conductes està estretament relacionat amb un consum freqüent i en altes dosis. Per això, entre la població de 15-64 anys que havia consumit cànnabis en els darrers dotze mesos i que havia contestat l'escala CAST s'observa una important prevalença de la població amb abús de cànnabis, exactament un 19% (21% en homes i 14% en dones). Destaca el fet que el consum problemàtic és més freqüent entre els homes joves de 15 a 29 anys, amb una prevalença del 5% del total d'aquests joves.

Segons l'enquesta ESTUDES, la prevalença del consum problemàtic de cànnabis entre els estudiats de secundària és del 3% (3% en nois i 2% en noies) i del 13% (16% en nois i 9% en noies), si es tenen en compte només els que havien consumit en el darrer any i que havien respost l'escala CAST. Atès que el cànnabis té una presència important entre els joves, l'impacte psicològic que té en aquesta població té una especial rellevància. Es mostra una associació (que no significa forçosament causalitat pel consum) entre consum de cànnabis i situacions no desitjades: conductes violentes, relacions sexuals sense preservatiu, discussions amb els pares, entre d'altres (ESTUDES 2021). En el cas de la conducta violenta, és entre quatre i set vegades més freqüent en els estudiants que han consumit cànnabis en el darrer mes i en els que en fan un consum problemàtic (19% i 36%, respectivament); i les relacions sexuals sense preservatiu són entre tres i quatre vegades més freqüents (37% en els que han consumit en el darrer mes i 60% en els consumidors problemàtics).

Després de l'alcohol i la cocaïna, és la droga que més inicis de tractament genera. L'any 2022 es van notificar 1.898 inicis de tractament per abús o dependència al cànnabis, que representa el 13% de les sol·licituds de tractament. Pel que fa al perfil de les persones que inicien tractament per cànnabis, es pot observar que el 75% són homes, amb una edat mitjana de 30 anys. El 43% viu amb els pares i gairebé una quarta part amb la parella. El 54% ha finalitzat estudis secundaris i el 34% té estudis primaris o no en té. Quant a la situació laboral, cal esmentar que el 36% treballa, el 38% és a l'atur i el 17% són estudiants. El 62% no han fet cap tractament previ, el 21% n'havia fet algun per la mateixa substància i han transcorregut aproximadament 13 anys des del primer consum fins que sol·liciten ajuda en centres especialitzats per primera vegada. Es destaca que el 74% dels que demanen tractament té un consum diari de cànnabis. L'edat mitjana d'inici del consum està per sota de la majoria d'edat (16 anys)

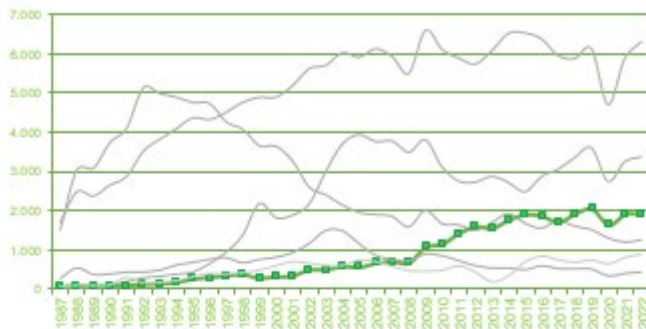
A més, el consum de cànnabis és el responsable del 6% (n=1.232) de les urgències hospitalàries sobre el total d'urgències relacionades amb el consum de drogues.

Respecte a les consultes relacionades amb drogues i addiccions, durant l'any 2022, al servei de la Línia Verda i al 061 Salut Respon, el 19% (n=393) de les consultes telefòniques, el 16% (n= 346) de les consultes via electrònica i el 20% (n=64) de les acollides que es van atendre estaven relacionades amb el cànnabis.

Finalment, l'any 2022, el 85% les denúncies administratives i el 55% dels delictes penals relacionats amb el consum i tràfic de drogues estan relacionats amb el cànnabis. Respecte a la quantitat de droga decomissada, la relacionada amb el cànnabis continua augmentant. Això podria indicar més disponibilitat d'aquesta substància en el mercat associada a més consum entre la població.

Cànnabis

Inicis de tractament 2022

1.898

30 anys

Edat del primer consum

17 anys

Temps entre el primer consum i el primer inici

13 anys

Inicien tractament per primera vegada

62%

- 43% viuen amb els pares
- 15% viuen sols

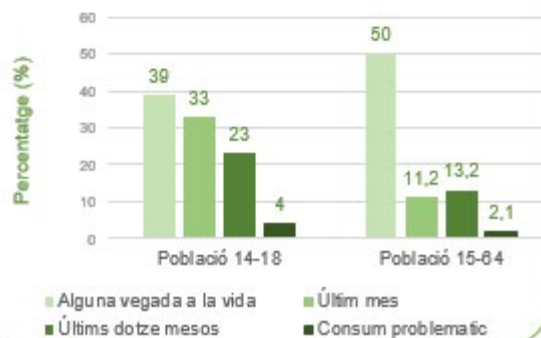
- 54% estudis secundaris
- 34% estudis primaris

- 38% estan a l'atur
- 36% treballa

Enquestes poblacionals de consum

Consum i tràfic de drogues

- 85% denúncies administratives i 55% dels delictes penals

Decomisos

- 581.770 plantes cànnabis
- 7.550 kg haixix
- 26.670 kg marihuana

Heroïna

L'heroïna és una droga sintetitzada a partir de la morfina, derivada, al seu torn, de l'opi, que s'obté de la planta *Papaver somniferum*. Entre els seus efectes immediats destaca la sensació d'eufòria i benestar que genera, la supressió del dolor, nàusees, vòmits, somnolència i alteració de les funcions cardíaques i respiratòries, i, fins i tot, pot causar la mort segons la dosi consumida. Per altra banda, es tracta d'una droga altament addictiva i el seu consum comporta importants riscos i conseqüències socials i de salut per a la persona i el seu entorn.

El consum d'heroïna té una extensió molt reduïda entre la població de 15 a 64 anys a Catalunya, el percentatge població que n'ha consumit alguna vegada a la vida no supera el 0,8% (1,3% en homes i 0,3% en dones), la qual cosa impedeix efectuar una anàlisi més profunda del consum d'aquesta substància a la població general a través d'enquestes. No obstant això, igual que en el cas de la cocaïna, es va observar que les prevalences més altes es troben en els homes de 30 a 64 anys.

El seu gran potencial d'abús i la falta de coneixement sobre el seus riscos va comportar el fet que durant els anys noranta esdevingués una crisi de consum d'heroïna a Catalunya i fos la substància principal per la qual s'iniciava tractament fins al 1997. Afortunadament, amb el pas dels anys, s'ha observat una tendència de descens important en el nombre d'inicis de tractament relacionats amb l'heroïna i, actualment, només suposa el 9% (n=1.263) de les sol·licituds de tractament, fet que reflecteix la disminució de la prevalença de consum com també indiquen altres fonts d'informació. A més, només el 12% dels casos inicia tractament per primera vegada i transcorren 12 anys de mitjana des del primer consum fins que se sol·licita tractament per primera vegada. Respecte al seu perfil, el 86% dels inicis corresponia a homes; el 26% havia nascut fora d'Espanya i la seva edat mitjana va ser de 44 anys. És la droga en què hi ha un major percentatge d'homes i de persones nascudes fora d'Espanya. Per altra banda, més de la meitat no tenen estudis o tenen estudis primaris finalitzats, valor tres vegades superior al de la població catalana, i el 39% es a l'atur. Respecte als seus hàbits de consum, el 47% dels casos consumeix heroïna cada dia; i, si bé en els anys noranta la principal via d'administració era la injectada (representava el 70% dels inicis per

heroïna), actualment ha disminuït fins al 27% i ha estat superada per la via pulmonar, que ha arribat al 42%.

En el tractament s'usen freqüentment fàrmacs agonistes opioïdes, com la metadona o la buprenorfina en combinació amb la naloxona. Fins al 2018 el nombre de persones en tractament amb agonistes opioïdes es mantenia estable al voltant dels 8.000 casos. No obstant això, en els darrers quatre anys s'ha observat un lleuger descens continu en el nombre de persones en tractament amb agonistes arribant, a finals del 2022, a un total de 7.237 persones (6.609 amb metadona i 628 amb buprenorfina).

Altres indicadors també confirmen aquesta tendència a la baixa. L'any 2022, el 4% (n=748) de les urgències relacionades amb el consum de drogues eren conseqüència dels opioïdes.

Respecte a les sales de consum supervisat s'observa que el 35% (n=47.305) dels consums correspon a l'heroïna i el 22% (n=29.247), a l'heroïna i la cocaïna en combinació.

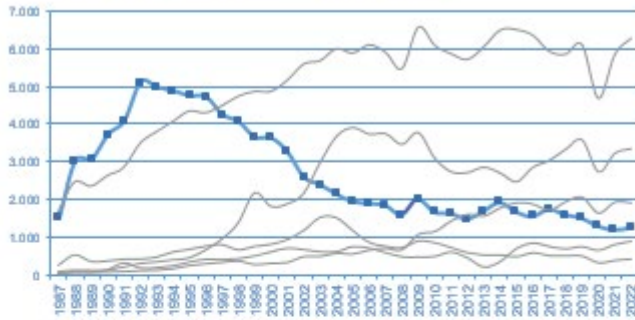
D'altra banda, només el 4% (n=76) de les consultes telefòniques, l'1% (n=75) de les consultes via electrònica i el 2% (n=7), de les acollides ateses per la Línia Verda i el 061 Salut Respon, estaven relacionades amb l'heroïna.

Si bé els opiacis i el seu consum tenen una baixa presència en la gran majoria dels recursos i indicadors monitorats, encara estan molt presents en les morts RASUPSI, fet que indica el risc associat al consum d'aquests tipus de substàncies. L'any 2021, el 64% (n=98) dels cadàvers presentava restes toxicològiques d'opiacis. Entre les morts RASUPSI s'aprecia una diferència en funció del sexe, encara que no és tan gran com l'observada en altres indicadors. El 63% (n=76) dels homes i el 67% (n=22) de les dones presentaven opiacis en les anàlisis toxicològiques.

Finalment, l'any 2022, només l'1% de les denúncies administratives i el 3% dels delictes penals relacionats amb el consum i tràfic de drogues estaven relacionats amb aquesta substància i es van decomissar un total de 9 kg d'heroïna.

Heroïna

Inicis de tractament 2022

86% 14%

1.209

44 anys

Edat del primer consum

Temps entre el primer consum i el primer inici

Inicien tractament per primera vegada

Tractament amb agonistes opioides

7.237

- 19% viuen en presons
- 24% viuen sols

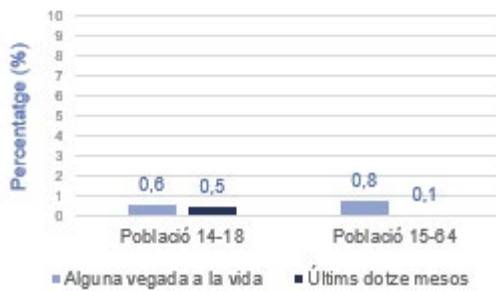
- 36% estudis secundaris
- 52% estudis primaris

- 18% treballa
- 39% estan a l'atur

Enquestes poblacionals de consum

Sales de consum supervisat

- 35% consums heroïna
- 22% consums heroïna i cocaïna

Consum i tràfic de drogues

- 1% denúncies administratives i 3% dels delictes penals
- Decomisos: 9 kg

Consum de fàrmacs

Hipnosedants

El terme d'hipnosedants engloba els psicofàrmacs depressors del sistema nerviós central com els ansiolítics i els hipnòtics. La indicació principal dels ansiolítics és que disminueixen o eliminen els símptomes de l'ansietat sense produir sedació. Els hipnòtics, en canvi, es caracteritzen per generar somnolència i col·laborar amb l'inici i el manteniment del son. Un mal ús d'aquest grup de fàrmacs pot derivar en patrons d'abús i addicció. Per això mateix, se'n monitora el consum des de l'OCDA.

Segons dades de l'enquesta EDADES 2022, el 10% de la població de 15 a 64 anys havia consumit hipnosedants –amb recepta mèdica o sense– en el darrer any i el 8% en els darrers trenta dies. La mitjana d'edat d'inici del consum d'hipnosedants (amb recepta o sense) és de 34 anys, tant en homes com en dones, i el consum és més elevat a mesura que s'incrementa l'edat de la població. Les dones de 45 a 64 anys són les que presenten prevalences més elevades. Entre els estudiants de secundària de 14 a 18 anys, les prevalences són més elevades –el 14% dels casos afirmava haver consumit hipnosedants en el darrer any i el 8% en el darrer mes– i la mitjana d'edat d'inici del consum és de 13,8 anys (ESTUDES 2021).

A partir de les dades de dispensació de fàrmacs de la recepta electrònica s'observa l'evolució del consum poblacional d'ansiolítics i hipnòtics, des de l'any 2014 fins a l'any 2022. Tant els ansiolítics com els hipnòtics presenten una tendència estable de DHD,^(*) amb valors propers a 44 DHD i 30 DHD, respectivament, durant tot el període analitzat. Si analitzem el consum de fàrmacs ansiolítics i hipnòtics en funció del sexe, es pot veure que el consum augmenta amb l'edat i que és més elevat en el cas de les dones, i aquesta diferència entre sexes és molt més acusada en els grups d'edat a partir dels 40 anys.

Aquestes substàncies tenen una presència notable en l'indicador d'urgències hospitalàries relacionades amb el consum de drogues i amb l'indicador de mortalitat per reacció adversa a les drogues. El 13% (n=2.863) de les urgències ateses en els hospitals relacionades amb el consum de drogues són atribuïbles al consum d'hipnosedants. Quant a les morts per reacció adversa a substàncies psicoactives, en el 55% (n=85) de les anàlisis toxicològiques es va trobar hipnosedants (52% en homes i 67% en dones).

(*) DHD és un indicador que mesura el nombre de persones per cada 1.000 habitants que prenen la dosi diària recomanada per a aquell fàrmac.

Fàrmacs opioides

Els fàrmacs opioides són els analgèsics més portents disponibles i principalment estan indicats per al tractament del dolor d'intensitat moderada a greu, especialment en els casos de dolor oncològic i de dolor agut, com els traumatismes. En les últimes dècades, se n'ha observat un increment de l'ús, especialment en els casos de dolor crònic no oncològic. Per tant, si bé és important usar aquest fàrmacs per un millor control del dolor i benestar dels pacients, és important usar-los només en trastorns o malalties per a les quals estan indicats. D'altra banda, a causa de les seves característiques farmacoc químiques i farmacodinàmiques, aquest tipus de fàrmacs està subjecte a un potencial d'abús; per aquest motiu és un dels grups de fàrmacs monitorats des de l'OCDA.

A Catalunya, el 4% i el 2% de la població d'entre 15 i 64 anys ha consumit fàrmacs opioides en el darrer any i en el darrer mes, respectivament (EDADES 2022). La mitjana d'edat d'inici del consum és de 37 anys i la prevalença també augmenta amb l'edat.

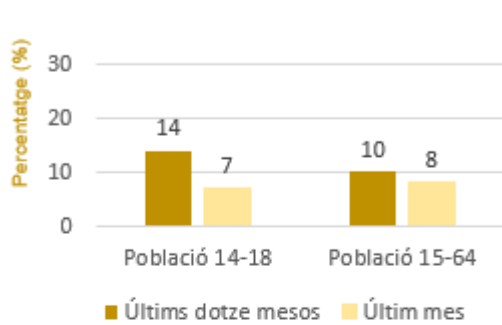
Les dades poblacionals de consum de fàrmacs dispensats des de les oficines de farmàcia mostren que els opioides febles —per exemple, el tramadol—, indicats per al dolor moderat, han tingut un creixement sostingut des de l'any 2014. El consum dels opioides forts —per exemple, el fentanil—, indicats per al dolor intens, ha sofert un augment any rere any, però de menor intensitat que el dels febles. Segons aquesta font d'informació, veiem que el perfil de la persona consumidora de fàrmacs opioides és el d'una dona de més de 45 anys. En tots dos sexes, a mesura que la població envellaix, s'observa un major consum d'aquests fàrmacs.

Per últim, l'indicador d'inicis de tractament mostra que l'any 2022 un total de 34 persones van iniciar tractament en els CAS per aquest grup de fàrmacs (2 persones per buprenorfina, 4 per oxicodona, 14 per tramadol i 14 per fentanil i anàlegs).

Consum de fàrmacs 2022

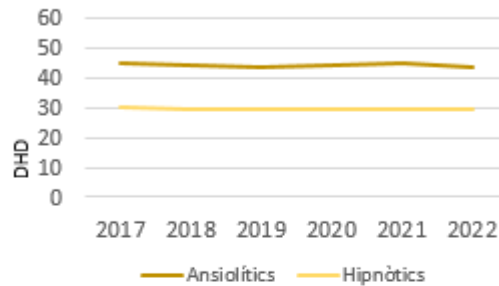
Hipnòtics i Ansiolítics

Enquestes poblacionals de consum

Major prevalença en dones de 45 a 64 anys

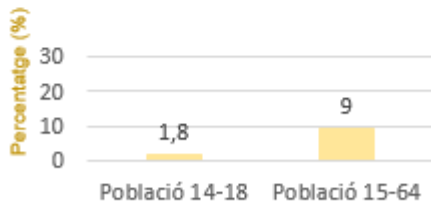
Dispensació a farmàcies

- 13% urgències hospitalàries relacionades amb drogues
- Presència en el 55% de les morts per intoxicació aguda

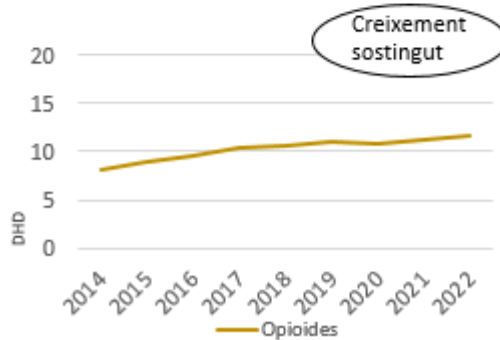
Analgèsics opioides

Enquestes poblacionals de consum (alguna vegada a la vida)

Major prevalença en dones de 45 a 64 anys

Dispensació a farmàcies

Creixement sostingut

Addiccions comportamentals

3

L'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) i de les noves formes de joc i oci digital han proliferat a la nostra societat en els darrers anys. Per això, en el marc del Pla de drogues i addiccions comportamentals 2019-2025 s'ha prioritzat la prevenció i el tractament de les addiccions comportamentals, especialment, els jocs d'atzar i/o d'apostes i les addiccions relacionades amb els entorns digitals (xarxes socials, videojocs, etc.).

L'any 2022 (EDADES), la prevalença del joc amb diners per Internet en els darrers dotze mesos entre la població de 15 a 64 anys és del 4,9%, i és el doble en els homes (7,5% en homes i 2,3% en dones) i, l'any 2021 (ESTUDES), entre els estudiants de secundària de 14 a 18 anys és del 9% i la dels nois quadruplica la de les noies (15% en nois i 4% en noies). Quant al joc presencial, aquestes prevalences són molt més elevades, i arriben al 54,7% (56,4% en homes i 53% en dones) en la població de 15 a 64 anys i del 14% (18% en nois i 11% en noies) en els estudiants de 14 a 18 anys.

Basant-nos en criteris diagnòstics del *Manual diagnòstic i estadístic dels trastorns mentals* (DSM-5), la prevalença de joc problemàtic va ser del 0,9% (1,1% homes; 0,7% dones). A partir del qüestionari Lie-Bet per a la detecció del trastorn per joc d'apostes, el 3,4% dels estudiants presentaria un possible joc problemàtic, i aquest és més del doble més elevat en els homes (5% vs. 2%).

Cal mencionar que, en els resultats per a la població d'estudiants de l'enquesta ESTUDES 2021, es mostren una disminució tant les prevalences de joc amb diners per Internet i presencial com de la prevalença de joc problemàtic, en comparació amb les dades obtingudes el 2018, però cal tenir present que durant l'any 2020 es van aturar els esdeveniments esportius a causa de la COVID-19 i els establiments de joc presencial es van veure afectats per algunes de les restriccions també durant el 2021.

Com a indicadors indirectes de la gravetat del joc amb diners s'ha calculat el percentatge de persones que juguen amb una freqüència alta (de forma diària o setmanal) i del joc en què la quantitat màxima apostada en un sol dia és elevada (superior a 60 euros). El 8% de la població de 15 a 64 anys i el 21% dels estudiants que han jugat amb diners per Internet en l'últim any hi han jugat amb una alta freqüència. En canvi, pel que fa al joc presencial, els

percentatges són inferiors, el 12% tant en la població entre 15-64 anys com en la població estudiant hi juga freqüentment. El percentatge de les persones que han apostat una quantitat superior a 60 euros és més elevat en el joc per Internet, i és del 11% entre les persones d'entre 15 i 64 anys i del 10% entre els estudiants que han jugat en els darrers dotze mesos per Internet. En canvi, el percentatge de persones que han fet apostes elevades en el joc presencial és del 6% entre la població general i també entre els estudiants que han jugat en els darrers dotze mesos presencialment.

Els jocs més freqüents entre les persones que han jugat en els darrers 12 mesos són diferents segons si són presencials o per Internet i en funció de l'edat. En el cas del joc amb diners per Internet, els més freqüents són les apostes esportives (43%), les loteries convencionals (27%), les loteries instantànies (17%) i els videojocs (12%) entre la població d'entre 15 i 64 anys, i els videojocs (53%), les apostes esportives (43%) i els esports electrònics (30%) entre els estudiants de secundària. En canvi, en el joc presencial són més freqüents les loteries convencionals (92%), les loteries instantànies (30%) i les travesses (11%) entre la població general, i les loteries convencionals (49%), les loteries instantànies (39%), el bingo (35%) i els jocs de cartes (29%) entre els estudiants de secundària.

Un altre indicador que es pot utilitzar per conèixer i monitorar al llarg dels anys i veure la tendència de la prevalença del joc amb diners entre la població és el de les quantitats gastades ens jocs d'atzar i/o d'apostes.

Segons dades de la Direcció General de Tributs i Joc, llevat de l'any 2020, hi va haver una pronunciada disminució dels imports jugats en els jocs de bingo i apostes, ja que els establiments van estar tancats durant diversos mesos a causa de la COVID-19. Als anys posteriors 2021 i 2022 es pot observar una recuperació fins arribar gairebé als nivells de 2019 (240 milions en jocs de bingo i 150 milions en apostes). Per altra banda, s'observa un gran augment des de l'any 2015 en les quantitats jugades en línia. L'any 2022 aquesta quantitat va superar els 4.500 milions d'euros, i va ser de més de 1.500 milions d'euros en el cas de les apostes en línia i de 3.000 milions d'euros en el cas d'altres jocs en línia.

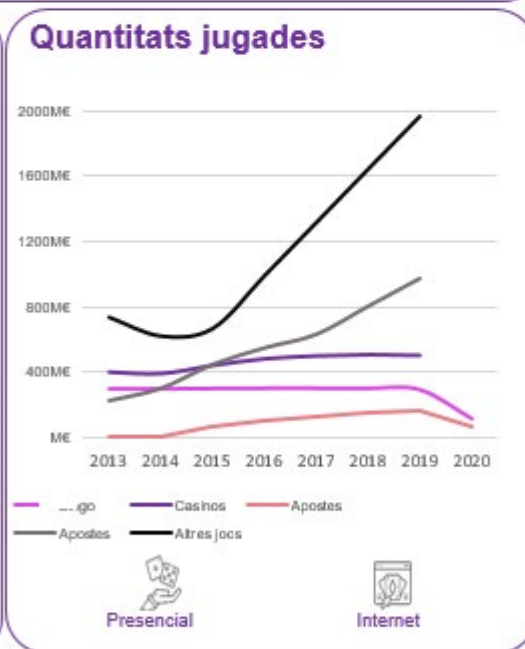
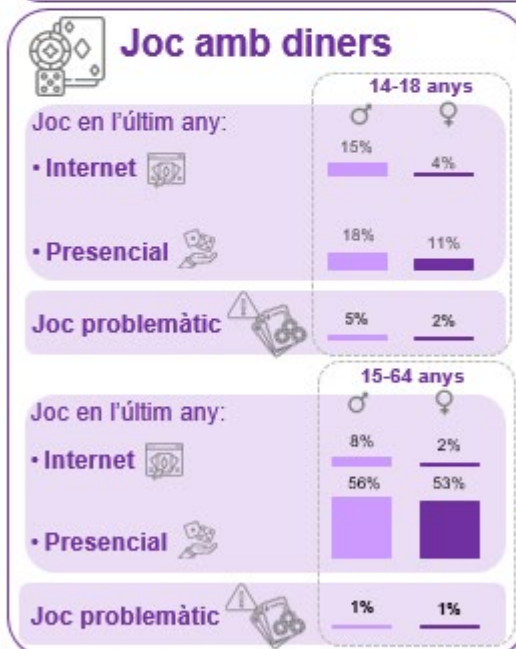
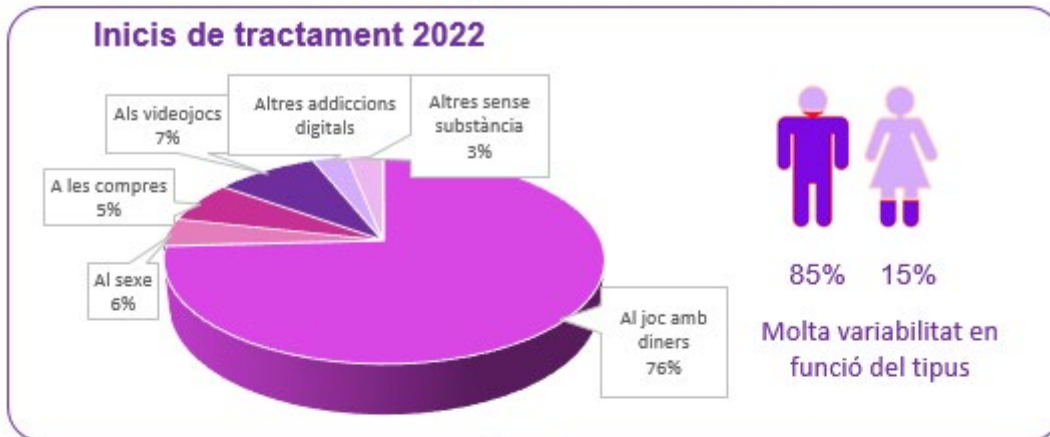
Com a indicadors de la disponibilitat i l'accessibilitat al joc amb diners, s'ha calculat el nombre d'establiments que venen loteries o d'establiments d'hostaleria que disposen d'alguna màquina escurabutxaques per 10.000 habitants. S'observa que, en ambdós casos, les densitats més elevades es troben a les comarques que formen part de les vegueries de

l'Alt Pirineu i l'Aran, Lleida i Terres de l'Ebre o en són limítrofes, tot i que, en el cas de les densitats dels establiments que venen loteries, les densitats més altes també es van observar a les comarques del Camp de Tarragona i l'Alt Empordà.

L'ús d'Internet és present en gairebé la totalitat de la població. L'escala CIUS (*Compulsive Internet Use Scale*) mesura un possible ús compulsiu d'Internet. La prevalença de l'ús compulsiu d'Internet és del 4,3% entre la població de 15 a 64 anys, i és lleugerament superior en les dones (4% en homes i 4,5% en dones). En canvi, aquesta prevalença és més elevada en els estudiants de secundària en què un 27% presenta un ús compulsiu d'Internet, i aquest ús és superior en les noies (32% en noies i 22% en nois) i ha anat augmentant al llarg dels anys.

Finalment, cal comentar que en el darrer any, el 88% dels estudiants ha fet ús de videojocs (98% en nois i 77% en noies), el 55% ha jugat a esports electrònics (72% en nois i 37% en noies) i el 44% ha estat espectador d'esports electrònics (73% en nois i 37% en noies). La prevalença del trastorn per ús de videojocs (amb preguntes basades en criteris DSM-5) entre els estudiants és del 9% (15% en nois i 3% en noies).

Addiccions comportamentals

Conclusions

4

Si no es té en compte el tabac, l'alcohol és la substància que més es consumeix amb una gran diferència, i és la que genera més demanda assistencial, més impacte en la salut i més conseqüències socioeconòmiques. L'alt consum i la baixa percepció del risc venen il·lustrats, a títol d'exemple, per dues dades: un 17% i un 13% dels joves entre 15 i 29 anys havia fet un consum episòdic intensiu i havien tingut una intoxicació aguda els darrers trenta dies respectivament, i la demanda de tractament per alcohol representa des de fa anys quasi el 50% del total. Per altra banda, l'impacte en la salut i la demanda en l'assistència es reflecteix amb la seva gran presència en els indicadors analitzats i recursos assistencials per a l'abordatge de les addiccions; està present en el 27% dels conductors morts (dades del 2021), de més de la meitat de las urgències hospitalàries (53%, n=11.415) i de més d'un terç de les consultes sobre drogues i addiccions. Cal també continuar treballant en la detecció precoç des dels serveis sanitaris, principalment des de primària. Actualment, un 54% de les persones ateses venen derivades de serveis sanitaris, però el cribratge de consum de risc des d'atenció primària ha baixat els darrers anys. Aquestes dades ens fan pensar que moltes persones amb necessitat de tractament per la dependència a l'alcohol no arriben als CAS.

Sens dubte, el consum d'alcohol suposa un gran problema de salut pública; pel seu abordatge, l'OMS recomana tres mesures que científicament s'han mostrat eficaces: regulació del preu, de la publicitat i de la seva accessibilitat. No obstant això, a Catalunya i a tot l'Estat espanyol aquestes mesures tenen una molt baixa aplicació. Menys del 50% de la població de 15 a 64 anys considera que consumir més d'una o dues canyes o copes de vi cada dia representa un risc quan l'OMS, a partir de la recerca científica més recent, indica que no hi ha un llindar de consum segur. Més dels 50% dels entrevistats diuen que es va trobar freqüentment o molt freqüentment persones borratxes i persones fent el botellot al lloc on viu. Per tant, caldria fer un esforç per aplicar aquestes mesures a partir de l'evidència científica, però també empírica segons l'experiència d'altres països de la Unió Europea que les han aplicat, tot i les limitacions competencials de Catalunya.

Actualment, la cocaïna és la substància il·legal amb més impacte en la salut a Catalunya. Es destaca que és molt present en l'indicador de mortalitat RASUPSI. Es va trobar presència de cocaïna en el 65% (n=100) de les morts, observant una estreta relació entre la mortalitat

amb presència de cocaïna i presentar patologia prèvia. Per això mateix, s'insisteix en la necessitat de fer un esforç afegit de prevenció dels riscos del seu consum especialment entre aquest grup de població. Per altra banda, a les sales de consum supervisat s'ha detectat un increment dels consums de cocaïna, especialment entre les dones.

El consum de cànnabis és força elevat entre els més joves, tot i que l'última edició de l'enquesta ESTUDES mostra valors inferiors de consum entre els estudiants de 14 a 18 anys (una disminució de 6 punts percentuals); aquest 2023 s'ha fet una altra edició d'aquesta enquesta que ens permetrà veure si això era un efecte de la pandèmia i les restriccions. Aquest any, la prevalença de consum de cànnabis era més elevada entre les noies, com succeeix en el cas de l'alcohol. El cànnabis és la substància que més inicis de tractament genera entre el més joves, la majoria dels quals van començar a consumir abans de la majoria d'edat. Això ens assenyala la necessitat d'intensificar les accions preventives en aquest col·lectiu i que aquestes accions estiguin dissenyades amb perspectiva de gènere.

L'any 2022, es continua observant una tendència a la baixa en el nombre d'inicis de tractament per heroïna. A més, només el 12% dels inicis eren casos que no havien estat en tractament prèviament. En el 27% dels casos la via d'administració més freqüent era la injectada. Aquesta via està associada a més complicacions. D'aquest grup de persones, més d'un 40% ha compartit xeringues i/o material d'injecció alguna vegada a la vida, per tant, està exposat a majors riscos de contagi d'infeccions greus com la infecció pel VIH o per les hepatitis B i C. És clau continuar facilitant materials estèrils i espais segurs de consum, així com campanyes de prevenció dels riscos de la via parenteral acompanyades de campanyes de vacunació i cribratges d'infeccions. A més, altres indicadors ens mostren que potser estaria disminuint el consum d'heroïna: reducció del consum a les sales de consum supervisat i reducció del nombre de xeringues distribuïdes. És important seguir monitorant els diferents canvis per tal de poder adequar els serveis a les necessitats de les persones consumidores i/o amb addiccions. Un d'ells seria facilitar més estris i espais per al consum higiènic per via pulmonar de l'heroïna.

D'altra banda, es destaca la necessitat de continuar monitorant el consum d'altres substàncies, com les amfetamines, els inhalants i els estimulants; posant el focus especialment en aquelles substàncies que ja han experimentat un increment de consum en altres països europeus i del món com la metamfetamina i el fentanil.

Cada vegada més es tenen presents els danys en la salut de les addiccions no químiques conegudes com a addiccions comportamentals. Tant els instruments diagnòstics (Classificació internacional de malalties de l'OMS, el DSM-5) com l'estructura assistencial a escala internacional incorporen les addiccions comportamentals com un problema de salut que cal diagnosticar i tractar. També cal destacar que les tecnologies de la informació i la comunicació han fet emergir aquests problemes en determinats àmbits. Així, per exemple, s'ha detectat que un 10% dels joves de 15 a 29 anys presenta un ús compulsiu d'Internet i un 6% d'aquests joves ha jugat amb diners els darrers 12 mesos. De la població de 15 a 64 anys, un 52% ha jugat amb diners els darrers 12 mesos.

Per això, cal fer un esforç per millorar el coneixement d'aquest fenomen i, en concret, del grau d'addicció i de danys a la salut, i, alhora, sensibilitzar-ne la població i incrementar les mesures que en regulen l'oferta i l'accessibilitat, a més d'impulsar tasques preventives i continuar amb la millora de l'oferta assistencial.

Hem vist les diferències en el consum i les seves conseqüències en funció del gènere i també la seva interacció amb altres eixos de desigualtat com el nivell socioeconòmic, l'edat, el país d'origen. Aquestes diferències s'aprecien en el tipus de substància consumida, les pràctiques de consum i els accessos als diferents serveis assistencials i de reducció de danys. Per tant, s'insisteix en la necessitat de tenir present aquesta mirada, tant en el diagnòstic com en la resposta als problemes que presenten les addiccions i les necessitats de les persones amb addiccions, garantint-ne l'equitat. A més, cal destacar que les addiccions estan estretament associades a persones amb indicadors socioeconòmics dolents com ara el baix nivell d'estudis, l'atur i un baix nivell d'ingressos econòmics, i, per tant, a persones que viuen amb una major inestabilitat, precarietat i falta de suport.

Finalment, volem agrair l'esforç i la dedicació de totes les persones que cada dia treballen en els centres que integren la Xarxa d'atenció a les drogodependències.

Enllaç a informes específics

5

Llista amb els enllaços dels diferents informes.

Informes d'indicadors

- **Inicis de tractament ambulatori amb o sense substància**
- **Mortalitat: Reaccions agudes a substàncies psicoactives**
- **Enquestes poblacionals: EDADES i ESTUDES**

Informes d'activitat assistencial

- **Centres d'atenció i seguiment de les drogodependències (CAS)**
- **Consultes sobre drogues i addiccions**
- **Programa d'intercanvi de xeringues**
- **Serveis de reducció de danys**
- **Targeta sanitària individual per via especial**
- **Tractament amb agonistes opioides**

Informes sobre consum problemàtic i conseqüències

- **Anàlisi de les aigües residuals**
- **Consum de fàrmacs amb potencial d'abús**
- **Denúncies administratives i delictes penals relacionats amb el consum i el tràfic de drogues**
- **Detecció de noves substàncies psicoactives**
- **Notificació de nous casos d'infecció pel VIH**
- **Urgències relacionades amb el consum de drogues**
- **Indicador d'urgències hospitalàries relacionades amb el consum de substàncies psicoactives**
- **Presència d'etanol, drogues i psicofàrmacs en víctimes de trànsit**

Monogràfics

Addiccions comportamentals

Fonts d'informació

6

L'Informe anual de 2022 recull informació de les fonts i dels períodes que es detallen a continuació:

- Perfil dels usuaris que inicien tractament a la XAD. S'hi presenten les dades de les característiques generals dels inicis de tractament per drogodependències de l'any 2022 notificats pels centres d'atenció i seguiment i les dades dels inicis de tractament per addiccions comportamentals notificades principalment per les unitats d'addiccions comportamentals.
- Dades numèriques de persones en tractament amb agonistes opioides de l'any 2022. Aquestes dades s'obtenen a partir de les notificacions que fan els centres prescriptors i dispensadors de metadona i de les dispensacions a farmàcia de buprenorfina, facilitades pel Sistema Integrat d'Informació de Salut (SIIS). També inclou dades numèriques dels pacients internats en presons facilitada pel Programa de salut penitenciària de l'Institut Català de la Salut i la informació de les dispensacions de metadona realitzades per les farmàcies, amb la col·laboració del Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya.
- Activitats dels serveis de reducció de danys. S'informa de les diferents intervencions realitzades per aquests serveis.
- Diagnòstics de la infecció pel VIH, facilitada pel Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les ITS i la sida a Catalunya (CEEISCAT) del Departament de Salut. Es presenta informació sobre els nous diagnòstics d'infecció pel VIH segons vies de transmissió de l'any 2021.
- Enquestes sobre consum de drogues. Es presenten les dades per a Catalunya de l'anàlisi de les enquestes biennals sobre consum de drogues de l'Observatori Espanyol sobre Drogues: Enquesta domiciliària sobre alcohol i drogues a Espanya" (EDADES 2022) i Enquesta sobre l'ús de drogues a l'ensenyament secundari a Espanya (ESTUDES 2021).
- Dades del consum de fàrmacs d'abús facilitades per l'Àrea del Medicament del Servei Català de la Salut de l'any 2014 al 2022, a través del Sistema Integrat d'Informació de Salut (SIIS).
- Dades sobre detecció de noves substàncies facilitades per l'equip d'Energy Control-ABD.
- Dades de la Línia Verda, servei d'informació i orientació sobre l'alcoholisme i les altres drogodependències.
- Dades de les urgències hospitalàries relacionades amb el consum de drogues facilitades pel Sistema Integrat d'Informació de Salut (SIIS) de l'any 2018 al 2022.

- Dades sobre les denúncies per consum o tinença il·lícita de drogues i els delictes relacionats amb el tràfic de drogues facilitades per l'Àrea Central d'Anàlisi de la Criminalitat de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra (PG-ME).
- Dades de mortalitat facilitades per l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya, any 2021.
- Dades d'aigües residuals recollides per l'Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (IDAEA) – Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).
- Dades sobre l'oferta i les quantitats gastades en els diferents tipus de jocs amb diners provinents de la Direcció General de Tributs i Joc i de Loteries de Catalunya.

Agraïments

7

Agraïm la col·laboració en l'elaboració d'aquest Informe dels organismes següents :

- Serveis de la Xarxa d'Atenció a les Drogodependències de Catalunya (centres d'atenció i seguiment, serveis de reducció de danys i unitats hospitalàries de desintoxicació) i unitats de joc patològic.
- Agència de Salut Pública de Barcelona.
- Gerència del Medicament. Servei Català de la Salut.
- CEEISCAT - Centre d'Estudis Epidemiològics sobre les Infeccions de Transmissió Sexual i Sida de Catalunya.
- Programa Salut Penitenciària. Institut Català de la Salut.
- Secretaria de Mesures Penals. Departament de Justícia.
- Servei Català de Trànsit. Departament d'Interior.
- Àrea Central d'Anàlisi de la Criminalitat de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra (PG-ME). Departament d'Interior.
- Consell de Col·legis Farmacèutics de Catalunya.
- Institut de Diagnòstic Ambiental i Estudis de l'Aigua (IDAEA) – Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC).
- Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya.
- Energy Control-ABD.
- Direcció General de Tributs i Joc
- Loteries de Catalunya

